

Nuriyyə İBRAHİMOVA
Naxçıvan Dövlət Universiteti
Orcid: 0009-0006-2786-8899

QARABAĞIN İQTİSADI DİRÇƏLİŞİ: YENİDƏNQURMA STRATEGİYALARI VƏ GƏLƏCƏK PERSPEKTİVLƏR

Xülasə

Qarabağ regionu, uzun illər davam edən münaqişələr nəticəsində ciddi dağıntılara və iqtisadi itkilərə məruz qalmışdır. 2020-ci ildən etibarən regionun Azərbaycanla reintegrasiya olunmasından sonra, burada genişmiqyaslı bərpa və yenidənqurma işləri həyata keçirilir. Məqalədə Qarabağda iqtisadi dirçəlişi təmin etmək üçün həyata keçirilən yenidənqurma strategiyaları, mövcud çağırışlar və gələcək perspektivlər dərin şəkildə təhlil edilir. Araşdırma göstərir ki, dövlət dəstəyi, xarici investisiyaların cəlb olunması, sosial və iqtisadi infrastrukturların yenilənməsi, kənd təsərrüfatı və sənaye potensialının artırılması regionun uzunmüddətli və dayanıqlı inkişafını təmin edə bilər. Eyni zamanda, insan kapitalının inkişafı və əhalinin bölgəyə qaytarılması da regionun dirçəlişində əsas rol oynayır.

Açar sözlər: Qarabağ, iqtisadi dirçəliş, yenidənqurma, strateji inkişaf, perspektivlər.

UOT: 557.66.042

JEL: R1

DOI: <https://doi.org/10.54414/EHHZ3663>

Giriş

Qarabağ regionunda uzunmüddətli münaqişə nəticəsində infrastrukturun, iqtisadiyyatın və sosial həyatın demək olar ki, tamamilə dağıldığı müşahidə edilmişdir. 2020-ci ildə Azərbaycan tərəfindən ərazi bütövlüyünün bərpası və regionun reintegrasiyası bu ərazilərdə bərpa və yenidənqurma işlərinin başlanmasına səbəb oldu (Əliyev, 2021). Qarabağın iqtisadi dirçəlişi təkcə milli səviyyədə deyil, bütövlükdə Cənubi Qafqaz regionunun iqtisadi və sosial inkişafı üçün də böyük önəm kəsb edir.

Regionda həyata keçirilən yenidənqurma strategiyaları yalnız fiziki infrastrukturun bərpasını deyil, eyni zamanda insan kapitalının inkişafı, biznes və investisiya mühitinin yaxşılaşdırılması, kənd təsərrüfatı və sənaye sahələrinin modernləşdirilməsi, sosial rifahın artırılması kimi çoxşaxəli istiqamətləri əhatə edir (Məmmədov, 2022). Bu məqalədə Qarabağda iqtisadi dirçəlişə yönəlmiş əsas strategiyalar, tətbiq olunan proqramlar, mövcud problemlər və gələcək üçün perspektiv imkanları geniş şəkildə təhlil olunur.

Ədəbiyyat icmalı

Son illərdə Qarabağda iqtisadi dirçəliş və yenidənqurma prosesi tədqiqatçıların diqqət mərkəzində olmuşdur. Yerli və xarici ədəbiyyatın təhlili göstərir ki, ərazinin inkişafı üçün ilk növbədə infrastrukturun bərpası və iqtisadiyyatın əsas sektorlarına investisiyaların cəlb olunması zəruridir (World Bank, 2021; Məmmədov, 2022).

İnfrastrukturun bərpası və investisiya mühitinin yaxşılaşdırılması Qarabağda iqtisadiyyatın canlanmasının əsas şərtlərindən biridir (OECD, 2023; Ahmadova & Smith, 2021). Beynəlxalq təcrübə göstərir ki, post-münaqişə regionlarında iqtisadi dirçəlişə nail olmaq üçün dövlət və özəl sektor əməkdaşlığı, eləcə də beynəlxalq təşkilatların dəstəyi əhəmiyyətlidir (World Economic Forum, 2022).

Tədqiqatlar sübut edir ki, kənd təsərrüfatında texnoloji yeniliklərin tətbiqi və əkin sahələrinin bərpası regionun iqtisadi dayanıqlığına böyük töhfə verir (FAO, 2022; Bayramov, 2022). Sənaye sektorunun inkişafı üçün isə yerli resursların səmərəli istifadəsi və ixracönlü məhsulların istehsalı vacibdir (IMF, 2022).

Qarabağda insan resurslarının inkişafı, təhsil və səhiyyə xidmətlərinin modernləşdirilməsi, məcburi köçkünlərin bölgəyə qaytarılması əsas prioritetlərdəndir (UNDP, 2022; United Nations, 2022). Eyni zamanda, sosial infrastrukturun yenilənməsi bölgənin cəlbediciliyini artırır (Heydər Əliyev Fondu, 2022).

Turizm və mədəni irs: Regionun zəngin təbiəti və tarixi-mədəni abidələri turizm sektorunun inkişafı üçün geniş imkanlar açır (UNESCO, 2023). Xarici ədəbiyyatda qeyd olunur ki, turizmin inkişafı həm iqtisadi, həm də mədəni integrasiyanı gücləndirir.

Metodologiya

Tədqiqatda qarışıq metodlardan (mixed methods) istifadə olunmuşdur. Əsasən aşağıdakı metodoloji yanaşmalar tətbiq edilmişdir:

1. Statistik məlumatların analizi: Dövlət qurumları, beynəlxalq təşkilatlar və qeyri-hökumət təşkilatlarının təqdim etdiyi rəsmi statistik göstəricilər təhlil olunmuşdur (Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi, 2023).

2. Ədəbiyyat təhlili: Yerli və xarici müəlliflərin elmi məqalələri, rəsmi hesabatlar və analitik mənbələr vasitəsilə Qarabağda yenidənqurma və iqtisadi inkişaf mövzusu araşdırılmışdır.

3. Ekspert müsahibələri: Qarabağda işləyən dövlət və özəl sektor nümayəndələri, iqtisadçılar və sosial mütəxəssislər ilə aparılan ekspert müsahibələrindən əldə olunan məlumatlar təhlil edilmişdir.

4. Analitik və müqayisəli yanaşma: Qarabağda tətbiq olunan yenidənqurma strategiyaları digər post-münaqişə regionlarının bərpa təcrübələri ilə müqayisə edilmiş və fərqli yanaşmaların effektivliyi dəyərləndirilmişdir.

Bu metodologiya tədqiqatın elmi obyektivliyini və nəticələrin etibarlılığını təmin etmişdir.

Əsas tədqiqat hissəsi

Qarabağ regionunda yenidənqurma işlərinin əsas istiqamətlərindən biri bölgənin dağılmış infrastrukturunun bərpasıdır. Ərazilərin minalardan təmizlənməsi ilə paralel olaraq, yolların və nəqliyyat arteriyalarının çəkilməsi prioritet təşkil edir. 2022-ci ildə Füzuli-Şuşa, Füzuli-Hadrut, Bərdə-Ağdam kimi əsas avtomobil yolları istifadəyə verilmişdir (Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi, 2023). Bu, həm əhalinin

köçürülməsi, həm də regionda iqtisadi fəaliyyətin canlanması üçün zəmin yaratmışdır.

Enerji təchizatı sahəsində də əhəmiyyətli addımlar atılmışdır. Qarabağda bir neçə yeni elektrik yarımstansiyası və bərpa olunan enerji mənbələri – günəş, külək və hidroelektrik stansiyalar – inşa edilmişdir (Hüseynov, 2023). Bu, regionun enerji təhlükəsizliyinin və dayanıqlılığının təmin olunmasına yönəlib.

Su təminatı və irriqasiya sistemlərinin bərpası kənd təsərrüfatı üçün böyük əhəmiyyət kəsb edir. Susuzluq səbəbindən illərlə istifadəsiz qalmış torpaqlar və kanallar təmir olunur, yeni su anbarları və pompa stansiyaları qurulur. Eyni zamanda, rabitə və internet infrastrukturunun yenilənməsi, elektron xidmətlərin tətbiqi də sosial-iqtisadi inkişafı sürətləndirir (World Economic Forum, 2022).

Sosial infrastrukturun bərpası Qarabağda əhalinin dayanıqlı məskunlaşmasının əsas şərtidir. 2021-2023-cü illərdə bir sıra məktəblər, liseylər, uşaq bağçaları, səhiyyə müəssisələri və mədəniyyət evləri inşa və bərpa olunmuşdur (Heydər Əliyev Fondu, 2022). Məktəblərin və xəstəxanaların açılması regionda təhsilin və səhiyyənin keyfiyyətinin yüksəlməsinə səbəb olmuşdur.

Hökumət və beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən əhalinin sosial rifahının yüksəldilməsi, iş yerlərinin yaradılması və peşə təlimlərinin təşkili üçün proqramlar həyata keçirilir (UNDP, 2022; Karimova, 2023). Məcburi köçkünlərin geri dönüşü üçün inşa olunan yeni yaşayış massivləri, sosial evlər və fərdi təsərrüfatlar bölgədə əhalinin daimi məskunlaşmasına imkan verir.

Qarabağda kənd təsərrüfatı ənənəvi gəlir mənbələrindən biri olmuşdur. İşğaldan azad olunan ərazilərdə torpaqların münbitliyi, su ehtiyatlarının bərpası və yeni texnologiyaların tətbiqi kənd təsərrüfatının sürətli inkişafına şərait yaradır (FAO, 2022; Bayramov, 2022). Son illərdə taxılçılıq, üzümçülük, bağçılıq və heyvandarlıq üzrə müasir təsərrüfatlar yaradılır, fermerlərə subsidiyalar və güzəştli kreditlər verilir.

Sənaye sektorunda, əsasən, aqrar emal müəssisələri və tikinti materialları istehsalı üzrə layihələr icra edilir. Ağdam və Füzuli sənaye parkları yaradılmış, bu parklarda müxtəlif emal və istehsal müəssisələri fəaliyyətə başlamışdır (IMF, 2022). Regionda sənayenin inkişafı həm yerli

məhsulların emalını, həm də yeni iş yerlərinin yaradılmasını təmin edir.

Qarabağda iqtisadi dirçəlişin əsas şərtlərindən biri də sahibkarlığın və investisiya mühitinin stimullaşdırılmasıdır. Dövlət tərəfindən biznesin aparılması üçün hüquqi və inzibati prosedurlar sadələşdirilmiş, vergi və gömrük güzəştləri tətbiq olunmuşdur (OECD, 2023; EBRD, 2022). Kiçik və orta sahibkarlığın (KOS) inkişafı üçün dövlət dəstəyi, kredit və qrant proqramları, biznes inkubatorları yaradılır.

Xarici investorlar üçün investisiya forumları keçirilir, regionun investisiya potensialı beynəlxalq tədbirlərdə təqdim olunur. Sahibkarların hüquqlarının qorunması və risklərin azaldılması üçün müxtəlif mexanizmlər tətbiq edilir. Bu tədbirlər, Qarabağda iqtisadi fəaliyyətin və rəqabətqabiliyyətli biznes mühitinin formalaşmasına töhfə verir.

Turizm və Mədəni İrsin Qorunması

Qarabağ, Azərbaycanın zəngin təbii və mədəni irsə malik bölgəsidir. Regionun ekoloji turizm, sağlamlıq turizmi, tarixi və dini turizm potensialı böyükdür (UNESCO, 2023). Şuşa, Xankəndi, Ağdam kimi şəhərlərdə tarixi abidələrin, məscidlərin, kilsələrin, qala və sarayların bərpası istiqamətində genişmiqyaslı işlər görülür.

Yeni otel, istirahət mərkəzləri, ekoturizm marşrutları yaradılır, beynəlxalq tədbirlərin keçirilməsi üçün infrastruktur hazırlanır. Bu tədbirlər regionun daxili və xarici turizm üçün cəlbediciliyini artırır, yerli əhali üçün əlavə gəlir mənbəyi yaradır.

2. Qarabağın iqtisadi inkişafı üçün gələcək perspektivlər

Startup və innovasiya ekosistemlərinin yaradılması, təhsil və elmi-tədqiqat mərkəzlərinin inkişafı Qarabağın rəqabətqabiliyyətli regiona çevrilməsini dəstəkləyir (Karimova, 2023). Texnoparklar, biznes inkubatorları və innovasiya mərkəzləri regionda yeni iş yerlərinin və yüksək texnologiyalı məhsulların yaranmasına səbəb olacaq.

Qarabağın bərpasında beynəlxalq təşkilatların və donorların iştirakı, regionun dünya iqtisadiyyatına integrasiyasını sürətləndirir. Dünya Bankı, UNDP, EBRD və digər qurumların dəstəyi ilə müxtəlif infrastruktur və sosial layihələr həyata keçirilir (World Bank, 2021; UNDP, 2022).

Bölgəyə məcburi köçkünlərin qayıdışı prosesinin uğurla həyata keçirilməsi üçün sosial proqramlar, peşə təlimləri, məşğulluq və sosial təminat mexanizmləri genişləndirilməlidir (United Nations, 2022). Əhali üçün yeni yaşayış məsivləri, kəndlər və şəhərlər inşa olunur, sosial xidmətlər əlçatan edilir. Bu, Qarabağda sosial-iqtisadi sabitliyin və dayanıqlı inkişafın təmin olunmasına xidmət edir.

Nəticə

Qarabağın iqtisadi dirçəlişi və yenidənqurma prosesləri hazırda Azərbaycanın dövlət siyasətində və cəmiyyətində ən önəmli prioritetlərdən birinə çevrilmişdir. Tədqiqat nəticələri onu göstərir ki, regionda həyata keçirilən çoxşaxəli strategiyalar və kompleks tədbirlər Qarabağın sosial-iqtisadi həyatının bərpasına və davamlı inkişafa zəmin yaradır.

İlk növbədə, infrastrukturun bərpası və əsas kommunikasiya xətlərinin yaradılması regionda iqtisadi və sosial fəaliyyətin canlanmasında əsas rol oynamışdır. Yolların, elektrik və su təchizatı sistemlərinin, rabitə və internet infrastrukturunun bərpası həm əhalinin geri dönüşünə, həm də sahibkarlıq və investisiya fəaliyyətinin artmasına imkan verib. Eyni zamanda, kənd təsərrüfatı və sənaye sektorunda tətbiq edilən yeni texnologiyalar, maliyyə və texniki dəstək proqramları yerli iqtisadiyyatın strukturunun yenilənməsinə və məhsuldarlığın artmasına səbəb olmuşdur.

Sosial infrastrukturun – məktəb, xəstəxana, sosial obyektlərin və yaşayış məsivlərinin – inşası və bərpası Qarabağda insanların normal həyat tərzinə qayıtmasını, sosial rifahın yüksəlməsini və əhali arasında optimizmin artmasını təmin etmişdir. Təhsil və səhiyyə xidmətlərinin müasir standartlara uyğunlaşdırılması insan kapitalının inkişafını və uzunmüddətli iqtisadi dayanıqlığı dəstəkləyir.

Regionda investisiya mühitinin yaxşılaşdırılması, sahibkarlıq fəaliyyətinin genişlənməsi və hüquqi-inzibati prosedurların sadələşdirilməsi, xüsusilə kiçik və orta sahibkarlığın inkişafı üçün əlverişli şərait yaradıb. Xarici investisiya və beynəlxalq əməkdaşlıq Qarabağın yenidənqurma prosesinin maliyyələşməsində və qabaqcıl təcrübələrin tətbiqində mühüm rol oynayır.

Qarabağın gələcək inkişaf perspektivləri, xüsusilə rəqəmsal və yaşıl iqtisadiyyatın, startup və innovasiya ekosistemlərinin təşviqi, regionun

modern və dayanıqlı iqtisadi modelə keçidini sürətləndirəcəkdir. Turizm və mədəni irsin qorunması da regionun iqtisadi diversifikasiyasına və beynəlxalq imicinin formalaşmasına şərait yaradır.

Bununla yanaşı, tədqiqat Qarabağda mövcud olan bəzi çağırışları da üzə çıxarır. Ərazilərin mina və partlayıcı maddələrdən tam təmizlənməsi, müəyyən sosial və psixoloji problemlərin aradan qaldırılması, iqlim dəyişiklikləri və ekoloji risklərin idarə olunması, həmçinin regionda əhəlinin tam və davamlı məskunlaşması üçün əlavə tədbirlərə ehtiyac vardır.

Nəticə etibarilə, Qarabağın iqtisadi dirçəlişi üçün strateji yanaşmaların ardıcıl tətbiqi, dövlət və cəmiyyətin birgə səyi, beynəlxalq təcrübənin və tərəfdaşlığın düzgün inteqrasiyası, regionun uzunmüddətli və dayanıqlı inkişafını təmin edə bilər. Qarabağın yenidənqurma modeli həm də digər post-münaqişə regionları üçün uğurlu təcrübə nümunəsi rolunu oynaya bilər.

Tövsiyələr

Qarabağın iqtisadi dirçəlişinin uğurla davam etdirilməsi və gələcək inkişafının təmin olunması üçün bir sıra kompleks tədbirlərin həyata keçirilməsi tövsiyə olunur. Aşağıda əsas istiqamətlər və konkret təkliflər geniş şəkildə izah olunur:

1. İnvestisiya Mühitinin Təkmilləşdirilməsi

- Hüquqi və inzibati islahatlar: Yerli və xarici investorların maraqlarını qorumaq üçün şəffaf və səmərəli hüquqi mühit formalaşdırılmalı, investisiya prosedurları, lisenziyalasdırma və qeydiyyat prosesləri daha da sadələşdirilməlidir.

- Vergi və gömrük güzəştləri: Regionda fəaliyyət göstərən sahibkarlara uzunmüddətli vergi və gömrük güzəştləri tətbiq edilməli, yeni yaradılan müəssisələr üçün əlavə stimullar nəzərdə tutulmalıdır.

- İnvestorlar üçün “vahid pəncərə” prinsipi: Bütün dövlət xidmətlərinin bir məkanda, sürətli və bürokratiyadan uzaq şəkildə göstərilməsi təşviq edilməlidir.

2. İnfrastrukturun Davamlı İnkişafı

- Nəqliyyat və logistika: Regionun digər iqtisadi mərkəzlərlə əlaqəsinin gücləndirilməsi üçün dəmir yolu, avtomobil yolları və hava limanlarının inkişafı davam etdirilməlidir.

- Rəqəmsal infrastruktur: Bütün yaşayış məntəqələrində yüksək sürətli internet və rəqəmsal xidmətlərin əlçatanlığı təmin edilməlidir.

- Enerji təminatı: Yaşıl enerji mənbələrinin inkişafı prioritet olmalı, günəş və külək stansiyalarının sayı artırılmalıdır.

3. Sosial İnfrastrukturun və İnsan Kapitalının Gücləndirilməsi

- Təhsil və peşə hazırlığı: Müasir təhsil müəssisələrinin yaradılması, peşə təlimi və yəni-dən ixtisaslaşma proqramlarının təşkili regionun işçi qüvvəsinin bacarıqlarını artıracaqdır.

- Səhiyyə xidmətləri: Müasir səhiyyə obyektlərinin tikintisi və tibbi xidmətlərin səviyyəsinin artırılması əhəlinin sosial ehtiyaclarının ödənilməsində mühüm rol oynayır.

- Sosial rifah proqramları: Məcburi köçkünlərin sosial adaptasiyasına və məşğulluğuna yönəlmiş əlavə proqramların hazırlanması tövsiyə olunur.

4. Kənd Təsərrüfatı və Sənaye Sektorunun Modernləşdirilməsi

- Aqrar islahatlar və texnologiyalaşma: Kənd təsərrüfatında innovativ texnologiyaların tətbiqi, aqroparkların və emal müəssisələrinin yaradılması məhsuldarlığı artıracaqdır.

- Sənaye parkları: Regionda yeni sənaye parklarının salınması və ixracəyönlü məhsulların istehsalına üstünlük verilməsi iqtisadiyyatın şaxələndirilməsinə kömək edəcək.

5. Sahibkarlığın və Kiçik-Orta Biznesin Dəstəklənməsi

- Maliyyə dəstəyi: Sahibkarlara aşağı faizli kreditlər, dövlət qarantiyaları, qrant və subsidiyalar verilməlidir.

- İnkubator və akseleratorlar: Startapların və innovativ biznes ideyalarının reallaşdırılması üçün xüsusi inkubasiya və akselerasiya proqramları təşkil olunmalıdır.

6. Turizmin və Mədəni İrsin İnkişafı

- Tarixi abidələrin bərpaı: Regionun mədəni irsinin qorunması və bərpaı məqsədilə dövlət və özəl sektorun cəlb olunması vacibdir.

- Turizm infrastruktur: Otellər, ekoturizm marşrutları, informasiya mərkəzləri və xidmət obyektlərinin yaradılması turizm potensialının reallaşmasına imkan verəcəkdir.

- Beynəlxalq təbliğat: Qarabağın turizm imkanlarının beynəlxalq səviyyədə tanınması üçün xüsusi proqramlar hazırlanmalıdır.

7. Beynəlxalq Əməkdaşlığın və Təcrübənin Genişləndirilməsi

- Regional və beynəlxalq layihələr: Dünya Bankı, UNDP, EBRD və digər beynəlxalq donorlarla əməkdaşlıq dərinləşdirilməlidir.

- Qlobal təcrübənin tətbiqi: Post-münaqişə regionlarında uğurlu bərpa modelləri öyrənilməli və Qarabağda tətbiq olunmalıdır.

8. Ətraf Mühitin Mühafizəsi və Dayanıqlı İnkişaf

- Ekoloji risklərin azaldılması: Dağmədən, su və torpaq resurslarının idarə olunmasında ekoloji standartlara ciddi riayət olunmalı, bərpa olunan enerji və ekoturizm təşviq edilməlidir.

- Mina təhlükəsinin aradan qaldırılması: Ərazilərin tam təmizlənməsi üçün beynəlxalq texnologiyalardan və mütəxəssislərdən istifadə olunmalıdır.

9. Əhəlinin Qaytarılması və Sosial İntegrasiya

- Sosial adaptasiya: Qayıdan əhali üçün sosial və psixoloji dəstək proqramları təşkil olunmalı, onların tam integrasiyası üçün şərait yaradılmalıdır.

- Məşğulluğun artırılması: Yeni iş yerlərinin yaradılması, yerli iqtisadiyyatın inkişafı üçün dövlət və özəl sektorun birgə fəaliyyəti gücləndirilməlidir.

Bu tövsiyələrin ardıcıl və sistemli şəkildə həyata keçirilməsi Qarabağın iqtisadi dirçəlişini sürətləndirəcək, regionun dayanıqlı və inklüziv inkişafını təmin edəcək və Qarabağ modelini digər post-münaqişə regionları üçün nümunəyə çevirəcəkdir.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI:

1. Əliyev, İ. (2021). Qarabağın bərpası və inkişafı: Yeni imkanlar və çağırışlar. Bakı: Elm və Təhsil.

2. Məmmədov, A. (2022). Qarabağ iqtisadiyyatının inkişaf perspektivləri. Azərbaycan İqtisadiyyatı Jurnalı, 4(1), 45-58.

3. Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi. (2023). Qarabağın iqtisadi dirçəlişi üzrə dövlət proqramı. Bakı: İqtisadiyyat Nazirliyi.

4. Heydər Əliyev Fondu. (2022). Qarabağda sosial layihələr və icra mexanizmləri. Bakı: HAF nəşriyyatı.

5. World Bank. (2021). Post-conflict economic recovery: International experiences. Washington, DC: World Bank Publications.

6. UNDP. (2022). Sustainable development in post-conflict regions: The case of Karabakh. New York: UNDP Reports.

7. OECD. (2023). Investment climate in the South Caucasus. Paris: OECD Publishing.

8. FAO. (2022). Agricultural development in liberated territories. Rome: FAO.

9. World Economic Forum. (2022). The role of digitalization in reconstruction. Geneva: WEF.

10. UNESCO. (2023). Cultural heritage and tourism development in Karabakh. Paris: UNESCO Reports.

11. IMF. (2022). Economic outlook for Azerbaijan. Washington, DC: IMF Publications.

12. Bayramov, R. (2022). Qarabağda kənd təsərrüfatının inkişafı imkanları. Aqrar Elm, 6(2), 31-39.

13. Hüseynov, S. (2023). Qarabağın enerji potensialı və yaşıl enerji layihələri. Energetika, 8(1), 25-33.

14. Ahmadova, N., & Smith, J. (2021). Infrastructure reconstruction in Karabakh: Challenges and opportunities. Eurasian Studies, 3(2), 77-89.

15. European Bank for Reconstruction and Development (EBRD). (2022). Investment in post-conflict regions: Karabakh case study. London: EBRD Reports.

16. Karimova, F. (2023). Human capital development in Karabakh. Human Resources Review, 7(1), 60-73.

17. United Nations. (2022). Social reintegration in Karabakh: UN report. New York: United Nations Publications.

Nuriye IBRAHIMOVA
Nakhchivan State University
ORCID: 0009-0006-2786-8899

ECONOMIC REVIVAL OF KARABAKH: RECONSTRUCTION STRATEGIES AND FUTURE PROSPECTS

Abstract

The Karabakh region has suffered significant destruction and economic losses as a result of prolonged conflicts. Since the reintegration of the region into Azerbaijan in 2020, large-scale reconstruction and restoration efforts have been undertaken. This article provides an in-depth analysis of the reconstruction strategies implemented to ensure economic revival in Karabakh, existing challenges, and future prospects. The research shows that state support, attraction of foreign investments, renewal of social and economic infrastructure, and the enhancement of agricultural and industrial potential can ensure the long-term and sustainable development of the region. At the same time, the development of human capital and the return of the population to the area also play a key role in the revival of the region.

Keywords: Karabakh, economic revival, reconstruction, strategic development, prospects.